

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

36. An filius familias possit Patri donare. Ex p. 8. tr. 6. res. 37.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

tener etiam Layman, lib. 3. tr. 4. c. 12. Hurtadus diff. 1. 1. diff. 7. Caramuel in Theol. mor. lib. 2. n. 640. Baunius in Theol. mor. 2. lib. 2. tr. 1. 4. 9. 16. Villalobos in Summ. 10. 2. tr. 1. 13. diff. 6. n. 11. vbi sic ait: [Ha se de aduertis, que en el derecho esta prohibido que el padre haga donacion al hijo que esta debaxo de la patria potestad; La razon dello da Antonio Gomez, con otros dizen do, que es porque seria hazer donacion a si mismo: por que por razon de la patria potestad, lo que adquiere el hijo, se adquiere al padre. De lo qual infiere, que vale la donacion hecha ad hijo emancipado. Lo segundo, que vale la que haze la madre al hijo. Lo tercero, que vale la que haze al hijo solo natural. Lo quarto, que el dia de oy vale la que haze al hijo que estava casado, que por el matrimonio se tiene por emancipado; conforme a una ley. Et sententiam Theologorum affirmatiuam tenent ex Iuris Gomezius, Mozzius, & alij, quos citat & sequitur Hunnius in Encyclop. iuris. p. 3. tit. 36. c. 4. n. 36

lij. Primò, in donatis, aut relictis filio, cum expressa hæ conditione, ne patri vñ usufructus acquiratur: quando quidem enim donator, aut testator, alteri donare poterit, vnde nulla vtilitas ad patrem accreuerit, nulla est dicendi ratio, quòd non possit sic & filio eius dare. Secundo, non acquiratur usufructus patri in hæreditate, quam filius vnà cum patre admittit etiam vñm est hoc casu satis patrem habere consortium proprietatis. Tertio, denegatur patri usufructus eorum, quæ lege deferuntur liberis ob delictum parentum. Vnde si pater fiat hæreticus, hoc ipso filio efficitur sui iuris, c. 2. §. fin. de hæret. in 6. & sic ad illum redit usufructus, quem pater habebat in bonis filij. Denique, si pater condonet filio usufructum talis peculij, quo alioquin ipse gaudere poterat. Vnde ex his apparet de quibus bonis possit filius familias donare, Vide etiam Fernandex in exam. Theolog. mor. p. 1. c. 16. §. 9. per totum: Layman in Theol. mor. lib. 3. tr. 4. c. 12. n. 7.

RESOL. XXXV.

An filius familias possit donare?

Et supponitur quadruplex distingui bonorum, seu peculij genus, quod potest filius familias competere: scilicet castrensium, quasi castrensium, profectitium, & aduentitium. Et in certis alijs casibus contingit filium familias habere omnes simul vñm usufructum huius peculij. Ex p. 8. tr. 6. Ref. 6.

1. Notandum quadruplex distingui bonorum, seu peculij genus, quod potest filius familias competere, prout tradunt communiter Doctores, scilicet castrensium, quasi castrensium, profectitium & aduentitium, vt videre licet apud Syluestrum, v. Peculium Nauarr. c. 17. n. 41. Gudelinus de iure nouiss. lib. 1. c. 15. & alios. Hoc supposito.

2. Dico primò. Filius familias habet plenum dominium peculij castrensis, & quasi castrensis, ita vt tota proprietatis, usufructus, & administratio sit pene illius. Est aperti iuris, multæ enim ea de re extant leges, in ff. de Peculio castrensi. Vnde Gudelinus loc. cit. n. 18. de castrensi, inquit, vel quasi castrensi peculio, quoniam ad patri non acquiritur, & filius in eo prorsus tanquam pater familias habetur, indubie arbitrio suo statuit. Quare de illo potest disponere, per donationes, per venditiones, per testamentum. Si tamen sit pubes, id est, si annum quatuordecim expleuerit, quia ante hoc tempus testari non potest, si aqua etate 1 ff. qui testam. fac. poss. sed ante illam etatem non solent bona castrensa haberi, quantum id fieri possit.

3. Dico secundo. Peculij profectitij nullo modo habet filius familias dominium; hoc enim planè patris esse censetur. Nam & dominium directum, & vtile est apud patrem, nec habet filius potestatem illud administrandi, nisi ad parentum vtilitatem. Quare nihil de hoc potest alienare, aut ad propriam commoditatem diuertere, aut disponere absque patris consensu. Vide Syluestr. de Peculium, q. 3. & Petrus Nauarr. lib. 2. de restit. c. 1.

4. Dico tertio. Peculij aduentitij filius familias habet dominium directum; est que proprietarius, sed usufructus, & plena administratio est patris, alienatione ei tamen interdicitur, quem usufructum pater retinet quamuis ad secundas nuptias transeat, quia is usufructus in locum dominij, quod olim pater in hoc peculium habere solet, successit. Pro quo notandum, quòd iuxta iura antiqua fuerit eadem ratio peculij aduentitij, quæ profectitij, sic vt plenum dominium illius esset quoque pene patrem, sed constitutiones posteriores id mutauerunt. Vide Gudelinum loco supra citato, n. 21.

5. Certis nihilominus casibus contingit filium familias habere quoque simul usufructum huius peculij.

Tom. 7. i.

RESOL. XXXVI.

An filius familias possit patri donare. Ex p. 8. tr. 6. Ref. 37.

§. 1. Affirmatiuè respondet Faustus in Spec. Confess. sup. hoc tit. fra in Ref. 18. §. 1. lib. 2. tr. 4. q. 16.

2. Et Primò. Potest donare ea, quæ in aula Principis eius est liberalitate consecutus, quæ in bello est lucratus, quæ in pace, industria sua, manuumque artificio, aut ingenio, bonas artes profitendo, est meritus.

3. Secundo, potest in parentem liberalis esse filius, si confectionem inopia necessario vitæ commeatu adiuet, si are alieno oppressus, ac incertem pecunia releuet, si agri molestias subleuet parte aliqua fructuum sui beneficij, bona enim castrensa, ac quasi castrensa, quæ filius possidet, sic sunt eius, vt quoties & quomodo est placitum, de iis statueret, ac arbitrari in suum, ac pauperum commodum valeat.

4. Tertio, cum bona aduentitia ea sunt lege data filio, ne eorumdem usufructus ad patrem veniret: hunc isti ille si concedat, non peccat.

5. Quarto, si hæreditatem renuente patre adit, particulam eius in illum aliquam deriuare filio non est prohibitum: similiter quæ hic ab alio propter merita, collataque beneficia est adeptus, in parentem refundere potest filius.

6. Sed non deseram circa præsentem questionem adducere ex Iuriconsultis Acacium, Enekelium, de priuilegiis patrum, & liber. priuileg. §. n. 1. vbi sic ait. Quæ de his dicta sunt, vicissim ad questionem, an filius familias patri, in cuius est potestate, donare possit, applicari queunt. De quo ita indistinctè Socinus in consil. 23. volumine 4. & Chassaneus in consuetud. Burgundia, rubric. 4. §. 1. in v. N. auiss par testamenti, vt pater filio, quem in potestate habet, donare nequit, ita nec vicissim posse consentire filio sibi donanti. Bart. autè in d. l. frater à fratre in fin. ff. de cond. indeb. hoc pacto distinguit. Si quidem filius donet patri, obligando se ad aliquid in genere, valere donationem, quoad obligationem naturalem; & ideo si filius promittat creditori patris, animo donandi ipsi patri, & soluat, non repetere eum, per text. in l. si pro patre 11. in princ. ff. de in rem ver. Si verò donet aliquam rem in specie, tunc aduertendum quale sit quod donatur, vtrum peculij castrensis, vel quasi castrensis, vel aduentitij, vel profectitij; & si aduentitij, vtrū pater in his fuerit legitimus administrator, vel nō; sicjan poterit actor esse in re sua, vel nō. Indistinctè tamè ait valere donationem, quado actio de dote cōmunis est patris & filia: & hæc consenserit patri stipulanti suo nomine tantū, l. 9. §. quod si in patri, ff. solut. matr. l. quoties, 29. ib. & quod not. in l. 1. E. c. 2. poss.

post dotem, 40. *ibid.* Hæc Bartolus, quem sequitur etiam
Falon, in *repet. d. l. frater à fratre, n. 35.*

R E S O L. XXXVII.

*An in dubio filius præsumatur impensas factas pro patre
animo donandi fecisse?*

Et quid è contra?

*Et quando colligatur impensus factus pro filiis patrem
fecisse animo repetendi?*

*Et sequitur, quod vitricus in dubio non censeatur animo
donandi, sed repetendi expensas fecisse.*

*Et quid vobis vitricus bona priuigno administrans ali-
menta priuigno petebat anne, vel tunc repetitionem
habebit?* Ex part. 11. tract. 3. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam ex Bartolo, Alexan-
dro, & aliis docet Hieronymus Teutlerus in
Select. disp. vol. 2. disp. 10. thes. 3. lit. D. Quia correla-
tiorum hæc est natura, ut quod dispositum est in vno,
idem quoque dispositum sit in altero. *final. C. de in-
diti. v. dicit. tollend.* Atqui pater, & filius sunt correla-
tium, idcirco sicut pater sumptus suppeditans filio, non
habet eorum repetitionem, quia donandi animo sub-
ministrasse præsumitur, ita quoque filius impensas pro
patre faciens præsumatur donandi, & non repetendi
animo eas fecisse.

2. Secundò; accedit, quòd alimenta pietatis intuitu
facta repeti non possunt. *l. ex duobus in fin. ff. de negot.
gest. filius* verò in dubio videtur impensas in patrem
factas, pietatis intuitu fuisse, igitur illarum repetitio-
nem non habeat.

3. Verùm huic sententiæ obstat lex 12. *C. de negot.
gest.* vbi Imperator filio impensarum repetitionem de-
negat, si donandi animo pecuniam dederit, ex quo col-
ligitur, quòd si non donandi animo filius debitum pa-
tris soluerit, nec eo animo soluisse probari possit repe-
titionem solutæ pecuniæ habeat.

4. Et quamquam particulam, *Si, ibi idem* significare
velit, quòd quia, proptèr quandoque particula ista, non
conditionem, sed causam, & rationem in legibus no-
stris significat: tamen quia sua natura conditionem si-
gnificare solet: Idcirco ab hac gemina eius, & natua
significatione non est recedendum, argum. *l. non aliter,
de legat. 3.*

5. Nec valet argumentum ex natura correlatio-
num deductum, nam respondetur argumentum hoc
tunc demum habere vim concludendi, quando eadem
est correlatiuorum ratio, atqui in proposito diuersa est
ratio patris, & filij, quia liberi non ita iure naturæ pri-
mæno suos primogenitores alere tenentur, quemadmo-
dum hi illos, cum liberi debeant parentibus alimenta
ex obligatione duntaxat antidotali.

6. Ad secundam respondetur, alimenta quidem pie-
tatis causa facta repeti non posse: Verùm filium in du-
bio non censeari alimenta pietatis causa fecisse, ut ar-
guit *d. l. 12. in verb. si donandi animo pecuniam dedit.*

Sed quia opinio affirmatiua est communis teste Sur-
do *de aliment. rit. 6. q. 9. n. 7. in fin.* idèd tu cogita, no-
lo enim singularium opinionum auctorem esse.

7. Sed quid dicendum circa impensas patris circa fi-
lios? Respondeo ex affectu gerentis, & alimenta suppe-
ditantis præsumitur, & conicitur illum animum repe-
tendi non habuisse.

8. Cui tamen præsumptioni, & coniecturæ in dubio
solum locus est; nam si constet, patrem, aut matrem
animo repetendi aliquid in liberos erogasse, sine dubio
repetitio cõspicetur, ex *lib. 11. C. de negot. gest.* vbi Impe-
rator dicit: si quid autem in rebus eorum utiliter, &
probabili more impendisti, si non hoc materna liberali-
tate, sed recipiendi animo fecisse te ostenderit, id nego-

riorum gestorum actione consequi potes: Nota tamen
quod et si parentes sumptus in liberos erogatos repe-
tere possint, si ostenderit se non animo donandi, sed
repetendi sumptus illos fecisse, illos tamen sumptus,
quos ex iuris publici necessitate fecerint, non repetere,
et si de illis repetendis, & recipiendis expressè protesta-
ti sint.

9. Ratio autem hæc est, quòd impensas iure debitas
faciens soluerit id, quòd debuit, debiti autem soluti nul-
la sit repetitio, *l. 26. §. pen. ff. de cond. indeb.* Et cum ad
has impensas faciendas actionem habeat is cui debentur,
multò magis habebit ad eas seruandas, & retinenda-
das, exceptionem, *l. inuitus §. 1. de reg. iur.*

10. Vnde si filium in bonis nihil omnino habentem,
pater aluerit, educauerit bonis artibus, instituen-
dum curauerit, quantumuis testatus sit pater se ea, quæ
impendit ita erogare, vt aliquando repetat, non tamen
repetet, cum ea coactus fecerit, *l. si quis à liberis, §. 1. §. 2.
si mater, ff. de agnos. & alend. liber.* Sed difficultas est,
quando colligatur impensas factas pro filiis fecisse ani-
mo repetendi? Respondeo, quòd hic animus colligi-
tur si expensas in liberum expensarum pater retulit, se-
cundò, si mater necessitate aliqua rei suæ, vel temporis
aluit, non videtur materna pietate aluisse; & alimenta
donare voluisse, vt si mater dum à marito peregrin-
mortuo reuertitur, liberos, quos secum ducebat aluerit
temporis causa, quia illis vitium deerat; Et tunc si
mater negotia filij gerens alimenta suppeditat, non
censeatur ex materna pietate subministrasse, nec donasse,
et idèd cessabit repetitio *diff. leg. 34.* quoniam ad-
ministratio negotiorum filij suscepta, matrem hæc fa-
cere cogebat, quæ ad tuendum filium, & res eius per-
tinebant; Atqui huiusmodi necessitas animo donan-
di planè contrariatur, quia in necessitatibus nemo
est liberalis, *leg. 18. ff. de aliment. legat.* Donellus 1.
Coma. 16.

11. Tertio, cessat in matre animus donandi impen-
sas, quando pater filij, cuius interest filium alere, est su-
perstes, ac diues, & filium in potestate haberet; nam tunc
mater repetit, quod in causam sitorum alimentorum
impendit, cum verisimilis donandi animus non adfue-
rit, *l. si quis à liberis §. si mater, ff. de agnos. & alend. li-
ber.* Menochius *d. casu 88.*

12. Et tandem quartò præsumitur animus repeten-
di impensas, quando magna est impensa; tunc enim
cessat præsumptio donandi, cum nemo præsumatur suum
facere voluisse, quæ autem magna, vel modica sit im-
penfa iudicis arbitrio relinquendum esse ait Menochius
d. casu 88.

13. Notentur hæc pro praxi, nec facile in aliis inue-
niuntur; nec ita clarè loquitur Teutlerus in *Select. disp.
vol. 1. disp. 10. thes. 3.* nec mihi placet eius distinctio in-
ter expensas in personam factas, & impensas factas in
rem, vt illæ in dubio præsumantur donatæ, hæc verò non
item, quam suam distinctionem confirmat exinde, quòd
in *d. l. 11. C. de negot. gest.* de impensis in personam factis
expressè asseritur, quòd in dubio præsumantur animo
donandi factæ, contra verò de impensis in rem factis,
non præsumantur donandi animo factæ, nisi is, cuius
negotia gesta sunt, docuerit impensas animo donandi
esse factas *diff. leg. 34.*

14. Vt enim taceam, quòd in *d. l. 34.* non loquatur de
impensis in rem factis, sed de alimentis, quæ sunt per-
sonatum expensæ, non potest euinci ex ea *leg. 34.* quòd
impensæ sitæ de quibus ibidem agitur, non præsuman-
tur donandi animo factæ, si casus supra recensiti exci-
piantur.

15. Ex dictis sequitur, quòd vitricus in dubio non
censeatur animo donandi, sed repetendi potius impen-
sas fecisse, & idèd etiam expensas in priuignos fa-
ctas repetere possit, nisi constet, ipsum paterno quo-
dam affectu, & animo donandi eas præstitisse, sub hæc
quippe